

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

22 ianuarie 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal în componența:
președinte – Constantin Gurschi,
judecători – Ion Arhiliuc și Liliana Catan,

examinînd admisibilitatea în principiu a recursului în anulare declarat de avocatul Lazari Constantin în numele lui Pașinschi Olga, împotriva încheierii judecătorului de instrucție a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 28 august 2013.

CONSTATĂ:

1. La Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău s-a adresat cu o plîngere avocatul Lazar C., în interesele lui Pașinschi O., prin care a solicitat să fie examinată plîngerea împotriva actelor ilegale ale organului de urmărire penală și inactivității procurorului în ce privește examinarea plîngerii în termenele prevăzute de lege, cu dispunerea anulării ordonanței procurorului Beiu V., din 14 iulie 2011, privind pornirea urmăririi penale în privința lui Pașinschi O., în baza art. 361 alin. (1) Cod penal, în cauza penală nr. 2011031550, din motivul că a intervenit termenul de prescripție.

De asemenea, petiționarul a solicitat să fie constatat faptul pornirii ilegale a cauzei penale nr. 201 1031550, la 14 iulie 2011, și încălcarea dreptului de a nu fi suspusă ilegal sub urmărire penală, de a nu fi urmărită și învinuită ilegal, reieșind din principiul prezumției nevinovăției, libertatea individuală și siguranța persoanei, existența termenului de prescripție etc. comise de organul de urmărire penală și de către procurorii din Procuratura Buiucani, mun. Chișinău, în privința lui Pașinschi O..

Totodată, s-a solicitat să fie constatat încălcarea dreptului lui Pașinschi O. la un recurs efectiv, comis de organul de urmărire penală prin ignorarea termenului prevăzut de lege pentru informarea despre pornirea urmăririi penale și explicarea dreptului de atac, cât și de către procurorii din Procuratura Buiucani, mun. Chișinău, comis în cadrul examinării plîngerii din 22 iulie 2013, prin ignorarea termenului de examinare - 15 zile, prevăzut de art. 299 Cod de procedură penală.

2. Prin încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 28 august 2013, plîngerea înaintată de avocatul Lazar C., în interesele lui Pașinschi O., a fost respinsă, ca inadmisibilă, explicîndu-i petiționarului dreptul și necesitatea de a înainta o plîngere procurorului ierarhic superior.

3. În motivarea soluției adoptate, s-a menționat că petiționarul nu a ținut seama de

prevederile art. 313 alin. (1) CPP, adică nu a respectat procedura contestării prealabile a actelor emise de procuror, la procurorul ierarhic superior.

Instanța a constatat că solicitările adresate inițial procurorului diferă de cele formulate în fața instanței. Astfel, se constată că avocatul nu a formulat procurorului cereri prin care solicită anularea ordonanței de pornire a urmăririi penale, dar a solicitat încetarea urmăririi penale.

Potrivit pct. 5.6 al Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.7 din 04.07.2005 „Cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale”, plîngerea împotriva acțiunilor ori inacțiunilor procurorului, organului de urmărire penală sau ale organului care exercită activitate operativă de investigații, poate fi înaintată judecătorului de instrucție numai după îndeplinirea de către petiționar a prevederii art. 298, 299/1 CPP. În cazul în care persoana indicată în alin. (l) al art. 313 CPP a depus plîngere direct în instanța de judecată, fără a respecta procedura soluționării prealabile a acesteia de către procuror, judecătorul de instrucție, prin încheiere, o declară inadmisibilă, explicîndu-i persoanei ordinea de contestare.

Plîngerea împotriva ordonanței procurorului, adoptată în ordinea prevăzută la art.299-299/1 CPP, poate fi depusă în termen de 10 zile de la data cînd persoana a fost informată de către procuror despre rezultatul examinării sau - dacă nu a primit răspuns de la procuror în termenul prevăzut de lege -15 zile.

Astfel, potrivit prevederilor legale menționate și orientării practicii judiciare de către Curtea Supremă de Justiție plîngerea înaintată de avocatul C. Lazar urmează a fi declarată inadmisibilă, deoarece petiționarul urmează să conteste acțiunile/inacțiunile organului de urmărire penală sau ale procurorului, la procurorul ierarhic superior și, în caz de dezacord cu hotărîrea adoptată, poate adresa contestație judecătorului de instrucție în termenul prevăzut de lege.

De asemenea, instanța a menționat și faptul că legalitatea adoptării ordonanțelor de pornire a urmăririi penale poate fi suspusă controlului judiciar doar în cazuri de excepție și doar sub aspectul încălcării unor drepturi procedurale. Instanța nu este competentă să examineze legalitatea acestor decizii sub aspectul temeiniciei lor și al probării, deoarece nu este competentă să se expună asupra fondului cazurilor respective. Or, instanța nu este competentă să constate fapte, competența ei este expres prevăzută în art. 41, 313 CPP.

4. Încheierea nominalizată a fost atacată cu recurs în anulare de către avocatul Lazari C. în numele lui Pașinschi O., prin care solicită:

- examinarea plîngerii împotriva actelor ilegale ale organului de urmărire penală și inactivității procurorului în ce privește examinarea plîngerii în termenele prevăzute de lege;
- dispunerea anulării ordonanței privind pornirea urmăririi penale, în cauza penală nr. 2011031550, din 14 iulie 2011, emisă de procurorul Beiu V., pe art. 361 alin. (1) Cod penal, asupra infracțiunii săvârșite la 30 mai 2006 de către Pașinschi O., pe motivul că a

intervenit termenul de prescripție;

- constatarea faptului pornirii ilegale a cauzei penale nr. 2011031550, la 14 iulie 2011, cu încălcarea dreptului de a nu fi suspusă ilegal sub urmărire penală, de a nu fi urmărită și învinuită ilegal, reieșind din principiul prezumției nevinovăției, libertatea individuală și siguranța persoanei, existența termenului de prescripție etc. comise de organul de urmărire penală și de către procurorii din Procuratura Buiucani, mun. Chișinău în privința lui Pașinschi O.;

- constatarea încălcării dreptului lui Pașinschi O. la un recurs efectiv de către organul de urmărire penală prin ignorarea termenului prevăzut de lege pentru informarea despre pornirea urmăririi penale și explicarea dreptului de atac, cât și de către procurorii din Procuratura Buiucani, mun. Chișinău, comis în cadrul examinării plîngerii din 22 iulie 2013, prin ignorarea termenului de examinare – 15 zile, prevăzut de art. 299 CPP.

În motivarea recursului, petiționarul invocă aceleași motive invocate și în plîngerea adresată judecătorului de instrucție a judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, menționînd că atragerea la răspundere penală în lipsa motivelor verosimile de a bănuși că persoana a săvârșit o abatere penală constituie o încălcare a Convenției. Astfel, CtEDO a invocat că, *a avea o „bănușială rezonabilă” presupune existența faptelor sau a informațiilor care ar convinge un observator obiectiv că persoana în cauză ar fi putut săvârși infracțiunea. Ceea ce poate fi considerat ca fiind „rezonabil” va depinde, totuși de toate circumstanțele.* (a se vedea *Fox. Campbell and Hartley v. the United Kingdom*, hotărârea din 30 august 1990, și pct. 68 din Hotărârea CtEDO din 06.02.2008 emisă în cauza *Stepuleac împotriva Moldovei cererea nr. 82-7/06*).

În drept, recursul în anulare declarat se întemeiază pe prevederile art. 300 alin. (2) și art. 313 CPP.

5. Examinînd admisibilitatea în principiu a recursului în anulare declarat, în baza materialelor dosarului și în raport cu motivele invocate, Colegiul penal conchide că acesta este inadmisibil pentru următoarele considerente.

În temeiul art. 453 CPP, raportat la prevederile art. 6 pct. 44), 22 alin. (3) CPP, art. 4§2 al Protocolului nr. 7 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, hotărîrile irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare în scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei, în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărîrea atacată, inclusiv cînd Curtea Europeană a Drepturilor Omului informează Guvernul Republicii Moldova despre depunerea cererii.

Viciu fundamental în cadrul procedurii precedente, care a afectat hotărîrea pronunțată, se consideră încălcare esențială a drepturilor și libertăților garantate de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, de alte tratate internaționale, de Constituția Republicii Moldova și de alte legi naționale.

Potrivit dispoziției art. 452 CPP, Procurorul General și adjuncții lui, persoanele menționate în art. 401 alin. (1) pct. 2) și 3), și în numele acestora, apărătorul sau reprezentantul lor legal, pot declara la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare împotriva hotărîrilor judecătorești irevocabile după epuizarea căilor ordinare de atac.

În continuare, Colegiul penal specifică că, la 27.10.2012 a intrat în vigoare Legea nr. 66 din 05.04.2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală. Potrivit pct. 144 al art.(1) din legea menționată, prevederile expuse în alin.(2) și (3) din art.452 CPP au fost abrogate.

Alin. (3) al art. 452 CPP, pînă la abrogare, prevedea că persoanele menționate la art. 313 alin. (1) CPP, precum și Procurorul General și adjuncții acestuia, pot declara recurs în anulare împotriva încheierilor irevocabile a judecătorului de instrucție cu privire la pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale în cazurile prevăzute la art.453 CPP.

În speța în cauză, recursul în anulare a fost depus la 22 septembrie 2013, deci după intrarea în vigoare a legii menționate.

În consecință, pornind de la dispoziția art. 3 CPP, se menționează că în desfășurarea procesului penal se aplică legea procesuală care este în vigoare în timpul urmăririi penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească.

Legea procesual penală poate avea efect ultraactiv, adică dispozițiile acesteia, în perioada de tranziție la o nouă lege procesual penală, pot rămîne aplicabile acțiunilor procesuale reglementate de legea nouă, cu condiția că caracterul ultraactiv al normei trebuie să fie reglementat expres de legea nouă.

Dat fiind faptul, că în dispozițiile art. II din Legea nr. 66 din 05.04. 2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, nu este prevăzut caracterul ultraactiv al prevederilor art. 452 alin. (3) CPP, în redacția de pînă la intrarea în vigoare a Legii nr. 66, care prevedea posibilitatea contestării cu recurs în anulare și a încheierilor irevocabile adoptate în ordinea prevăzută de art. 313 CPP, recursul în anulare depus de recurenți urmează a fi declarat inadmisibil, ca fiind utilizată o cale de atac neprevăzută de lege pentru asemenea hotărîri judecătorești.

Un alt argument în sprijinul soluției adoptate îl constituie faptul că, potrivit art. 313 alin. (6) CPP, încheierile judecătorului de instrucție, adoptate pe marginea examinării plîngerilor declarate împotriva ordonanțelor procurorului privind încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale cu reluarea urmăririi penale sînt hotărîri irevocabile, iar căile de atac împotriva acestora pot fi exercitate în strictă conformitate cu legea, de la care nu se permite nici o derogare.

Principiul irevocabilității hotărîrii judecătorești rezultă din principiul stabilității și siguranței raporturilor juridice, element esențial al preeminenței dreptului într-o societate democratică, așa cum este consacrat și în preambulul Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

Or, la caz, se menționează că dreptul de a declara recurs în anulare, poate fi exercitat numai în privința acelor hotărîri judecătorești irevocabile, care au epuizat căile ordinare de atac, reglementate de Capitolul IV, Secțiunea I și Secțiunea a II-a a Codului de procedură penală – calea apelului și a recursului ordinar.

Prin urmare, din interpretarea dispozițiilor legale sus-menționate raportate la cauza dată rezultă că, în ceea ce privește încheierea judecătorului de instrucție, adoptată în ordinea prevăzută de art. 313 CPP, aceasta nu cade sub incidența categoriilor de hotărâri irevocabile prevăzute de alin.(1) art. 452 CPP, care pot fi contestate cu recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție, iar recursul declarat împotriva încheierii judecătorului de instrucție, care este irevocabilă, este inadmisibil, deoarece o asemenea hotărâre nu este susceptibilă de a mai fi atacată cu recurs în anulare.

Eliminarea căilor extraordinare de atac în această materie este justificată și de caracterul special al procedurii instituite de prevederile art. 313 CPP, legiuitorul urmărind astfel să asigure celeritatea acesteia și obținerea în mod rapid a unei hotărâri irevocabile și definitive prin care să fie exercitat controlul judiciar asupra acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitatea specială de investigații, pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal.

În final, concluzionând asupra celor expuse, statuăm că noile modificări survenite în procedura penală, permit de a conchide că hotărârile adoptate de judecătorul de instrucție în ordinea art.313 CPP, privind pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, începând cu 27 octombrie 2012, nu mai pot fi examinate în ordinea recursului în anulare.

6. În conformitate cu art. 456 și art. 432 Codul de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E :

Inadmisibilitatea recursului în anulare declarat de avocatul Lazari Constantin în numele lui Pașinschi Olga, împotriva încheierii judecătorului de instrucție a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 28 august 2013.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată la 12 februarie 2014.

Președinte

Constantin Gurschi

Judecători

Ion Arhiliuc

Liliana Catan